

УДК: 65.012.34:338.27

JEL Classification: F 13

ResearcherID: I-9495-2018

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2046-6014>

Д. В. МАЛАЩУК,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу,
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”;

Н. А. ГРИНЧАК,

старший викладач кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

Діагностування та прогнозування перспектив розвитку світового ринку контейнерних перевезень

В статті розглядаються актуальні проблеми сучасного стану та особливості розвитку світового ринку контейнерних перевезень. Визначено найбільші контейнерні порти в світі виходячи з їх пропускної спроможності, а також досліджено динаміку загальної потужності контейнерних суден у морській торгівлі. Проаналізовано діяльність найбільших судноплавних компаній в світі та їх операційні доходи. Здійснено прогноз перспектив розвитку світового ринку контейнерних перевезень. Для прогнозування динаміки ринку контейнерних перевезень пропонується використовувати індекс Baltic Dry, який вимірює обсяги перевезень суховантажами, а також запропоновано створювати опорні контейнерні термінали для найбільших компаній, які являли б собою не розрізнені транспортно-логістичні підприємства, а єдину систему альянсів.

Ключові слова: логістика, логістичні системи, контейнерні перевезення, контейнерні порти, контейнерні термінали, світовий ринок контейнерних перевезень.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Основною тенденцією в розвитку вітчизняного і світового транспорту є швидке зростання контейнерних перевезень, які цілком відповідають вимогам ринкової економіки. Вони стають невід'ємною частиною національної або міжнародної товаропровідної розподільчо-складської системи, яка забезпечує безперерйну доставку різної продукції в торговельну мережу та вантажів виробничо-технічного призначення в сферу промислового виробництва. На думку фахівців багатьох країн світу, саме такі перевезення мають уособлювати вантажний транспортний сервіс ХХІ століття.

Зростаючий попит на контейнерні перевезення в світі з боку виробників і споживачів різних видів продукції і послуг вимагає пошуку ефективних технічних, технологічних і організаційних рішень.

Перспективним напрямком розвитку контейнерних перевезень є створення єдиної системи контейнерних терміналів (КТ) на шляхах руху контейнеро-транспортабельних вантажів. Крім того, особливого значення набуває проблема підвищення якості обслуговування при контейнерних перевезеннях у зв'язку зі зростанням конкуренції з боку інших видів транспорту.

В умовах ринкової економіки і реструктуризації галузі контейнерних перевезень виникає необхідність нового підходу до розгляду зазначених питань, який би дозволив, з одного боку, скоротити витрати контейнерних портів, з іншого – підвищити їх привабливість для користувачів. Важливість вирішення цих питань для галузі контейнерних перевезень визначає актуальність дослідження.

© Д. В. Малащук, Н. А. Гринчак, 2018

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання розвитку контейнерних перевезень в умовах формування ринку транспортних послуг розглянуті в роботах таких вчених як П. Баскаков, Г. Грошев, А. Капітонов, А. Котляренко, А. Кирилова, О. Кузнєцова, Р. Леонтьєв, Л. Матюшин, А. Осьмінін, Р. Паршина, Є. Пасічна, А. Синіцина та інші.

Проте, незважаючи на значимість наукових розробок вищезгаданих вчених, потребують подальшого наукового опрацювання питання, пов'язані з діагностуванням перспектив розвитку світового ринку контейнерних перевезень.

Метою статті є визначення та діагностування перспектив розвитку світового ринку контейнерних перевезень.

Виклад основного матеріалу. Формування ринку контейнерних перевезень має сприяти динамічному розвитку змішаних перевезень і підвищенню якості обслуговування клієнтів. Сьогодні в світі спостерігаються дві тенденції у сфері контейнерних перевезень: конкуренція і інтеграція. Конкуренція в цій сфері в світі активно розвивається, а інтеграційні процеси в ній наразі виражені слабо.

Світовий торговельний флот включає нафтові танкери, навалювальні судна, контейнерні кораблі та генеральні вантажні судна. У глобальному масштабі найбільш завантаженими є порти, розташовані в Азії, основні з-серед яких – Шанхай, Сінгапур, Шензен, Нінгбо-Шушан та Гонконг (рис. 1).

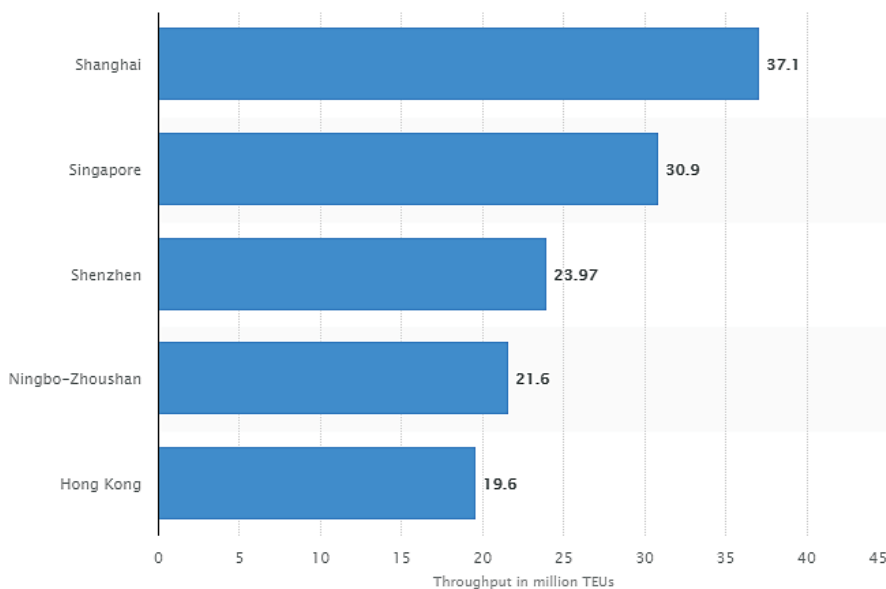

Рис. 1. Найбільші контейнерні порти в світі в 2016 році виходячи з пропускної спроможності (млн TEU*)

* TEU – стандартна одиниця вимірювання, що позначає потужність стандартного вантажного 20-футового контейнера.

Джерело: [1]

Шанхай посідає у списку перше місце як найбільш завантажений контейнерний порт світу, який переробив близько 37 млн TEU в 2016 р. [2]. Порт Лос-Анджелес і прилеглий порт Лонг-Біч разом утворюють найбільший порт за межами Азії.

З точки зору вартості глобальна торгівля морськими контейнерами становить приблизно 60% світової морської торгівлі товарами, яка в 2017 році оцінювалася приблизно в 12 трлн дол. Кількість вантажів, що перевозяться контейнерами, зростає з близько 100 млн метричних тон у 1980 році до приблизно 1,7 млрд метричних тон у 2015 році, і судна також збільшили свою потужність. Протягом 1980–2017 рр. вантажопідйомність контейнерних суден зростає з 11 млн метричних тон до приблизно 246 млн метричних тон (рис. 2).

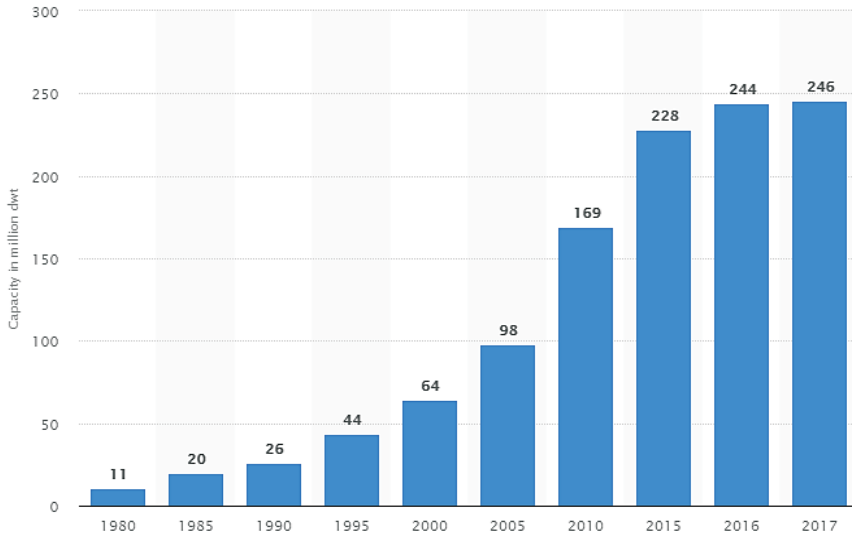

Рис. 2. Динаміка загальної потужності контейнерних суден у морській торгівлі протягом 1980–2017 рр. (млн DWT*)

*DWT – сума ваги вантажу, палива, прісної води, баластної води, резервів, пасажирів та екіпажу.

Джерело: [3]

Станом на жовтень 2017 року глобальний стільниковий контейнерний корабель флоту має можливість перевозити близько 20 млн стандартних контейнерів. Провідні світові контейнерні відправники включають датську компанію APM-Maersk, швейцарську компанію Mediterranean Shg Co та французьку компанію CMA CGM Group (рис. 3).

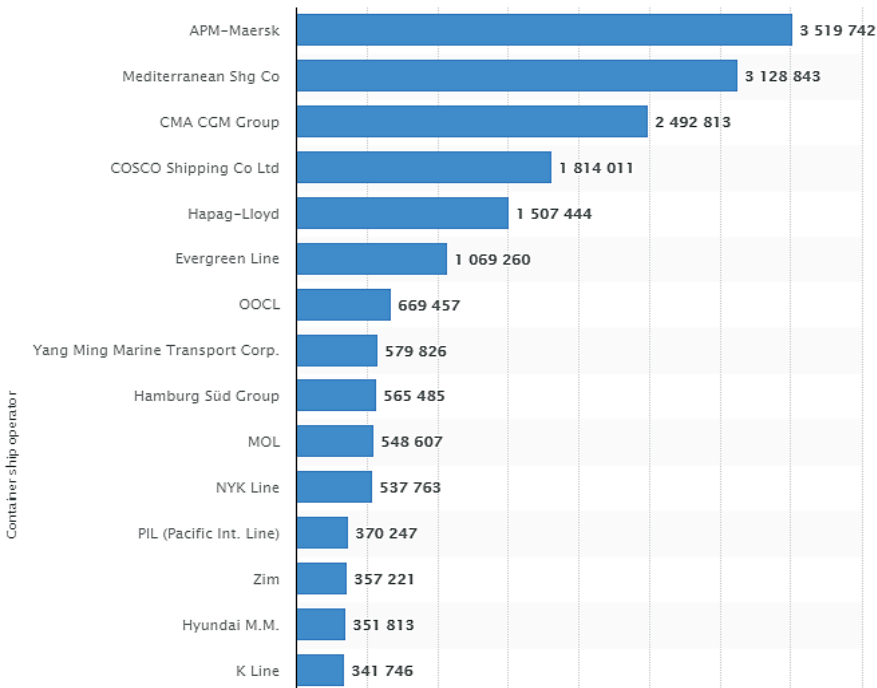

Рис. 3. Провідні світові оператори контейнеровозів (ТОП-15) станом на 30 жовтня 2017 року (потужність, TEU)

Джерело: [4]

АРМ-Maersk є світовим лідером у виробництві контейнеровозів, що має парк із понад 600 контейнерних суден. Термінальний сегмент АРМ вважається одним із провідних операторів морських терміналів у всьому світі. Оператори морських терміналів надають послуги з управління портами. Порт Шанхаю є найбільш завантаженим контейнерним портом у світі. У 2016 році тут обробляли близько 37 млн еквівалентних одиниць [4].

У 2017 році ринок контейнерних мереж становив 1107 млн дол. (рис. 4).

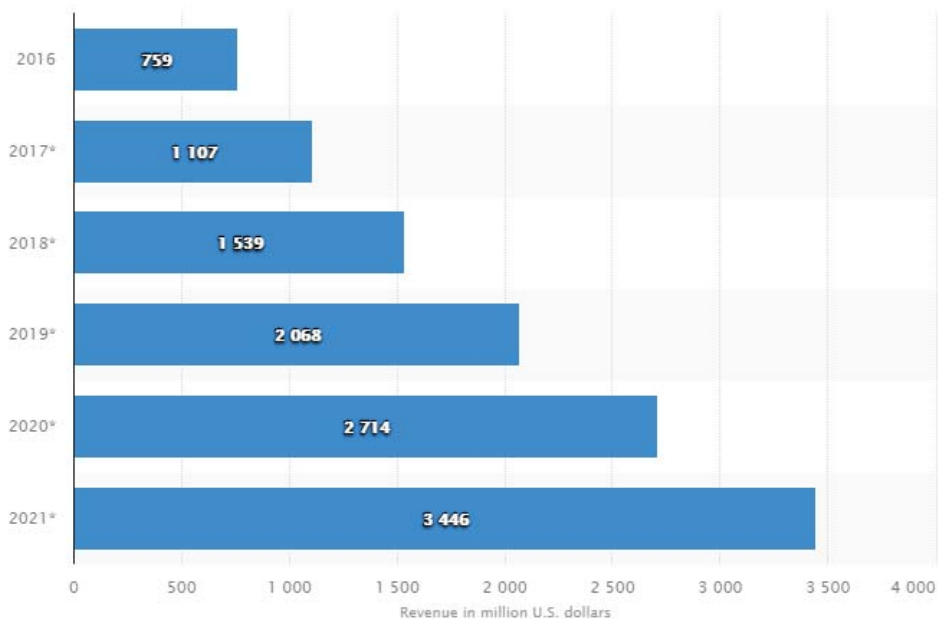

Рис. 4. Доходи контейнерних мереж на світовому ринку контейнерних перевезень протягом 2016–2021 рр. (млн дол.)

Джерело: складено автором на основі [5]

В середньому операційні доходи провідних контейнерних ліній світу за перше півріччя 2017 року продемонстрували тенденцію до покращення: з 13 компаній-лідерів ринку в 9 результати були позитивними, причому абсолютним рекорсменом виявилася компанія CMA CGM, рентабельність якої за операційним прибутком склала 7,1%, а загальна сума продажів – 10,17 млрд дол. У компанії Maersk Line рентабельність за операційним прибутком становила 2,7%. На другому місці за цим показником опинилася ізраїльська компанія Zim (5,3%), на третьому – Wan Hai (3,5%). Відзначимо, що середня операційна маржа на ринку в цей період не перевищила 1,1%.

Чотири компанії продовжили зазнавати втрат у першому півріччі 2017 року. Це такі контейнерні лінії як Line, Yang Ming, MOL і HMM, причому операційна маржа останньої з них склала лише -9,5%. Однак варто зазначити, що негативний операційний прибуток у другому кварталі 2017 році мали лише дві компанії, а саме MOL і HMM, причому другий квартал був для них помітно краще, ніж перший. Фрахтові ставки, які зросли на 4–22% за перше півріччя 2017 року в залежності від напрямів перевезень, стали основною причиною прискорення зростання операційного прибутку [6].

Ринок морських контейнерних перевезень почав зазнавати труднощів ще з 2009 року. Навесні 2015 року почалося найбільш помітне падіння ставок фрахту. У березні 2016 ставка за напрямком Китай (основні порти) – Рига знизилася до рекордної позначки в 450 дол. Для порівняння: у березні 2015 року вона становила 1350 дол. [7].

Діяльність морських ліній контролюється антимонопольним комітетом, який не дозволяє їм вступати в змову з метою утримування ставок фрахту. Заради покращення ситуації великі морські лінії стали об'єднуватися в альянси. Робота в альянсах

дозволяє їм виводити весь парк судів на існуючі напрями перевезень і завантажувати працюючі судна більш повно і оперативно. При цьому лінії можуть користуватися готовим сервісом один одного, розширюючи географію своїх перевезень і підвищуючи загальний рівень обслуговування. Така політика призвела до скорочення вантажних місць і створила передумови для збільшення ставок фрахту. На додаток до цього ринок почав зростати, збільшилася пропозиція вантажів на всіх напрямках.

До літа 2017 року ставки фрахту зросли в кілька разів порівняно з березнем 2016 року, хоча ще не повернулися до рівня березня 2015 року [7].

Зауважимо, що світовий ринок контейнерних перевезень останнім часом зростає завдяки відновленню економіки Китаю (найбільшого постачальника контейнерних вантажів) та підвищенню економічних позицій Індії. Отже, в 2018 році є всі передумови для зростання обсягів морських перевезень.

Для прогнозування динаміки ринку контейнерних перевезень в якості випереджаючого індикатора варто використовувати індекс Baltic Dry. Він вимірює обсяги перевезень суховантажами. Це сировина, яка використовується в промисловому виробництві: вугілля, руда та ін. Якщо обсяги перевезень таких вантажів падають, це означає, що світове виробництво скорочується, що незабаром призведе до скорочення світової торгівлі та ринку контейнерних перевезень.

Індекс Baltic Dry став зростати з початку 2017 року, і вже з третього кварталу цього року почалося спостерігатися помітне зростання ринку морських контейнерних перевезень, яке триває у 2018 році [7].

Обсяг глобальних морських контейнерних перевезень за січень-лютий 2018 року зріс на 6,7% в порівнянні з аналогічним періодом минулого року до 26 млн TEU. Найбільше зростання потоку контейнерів відбулося на напрямку з Азії в порти європейського континенту і Північної Америки [8].

Водночас зі зростанням вантажів відбувається значне збільшення контейнероємності торгового флоту. Морські лінії активно замовляють і вводять в експлуатацію мегаконтейнеровози місткістю понад 20 тис. TEU [8].

У 2017 році на обслуговування океанських ліній було виведено три такі контейнеровози. Загалом компанія OOCL планує будівництво 6 мегаконтейнеровозів місткістю понад 21 тис. TEU. За даними splash247.com, компанія MSC веде переговори про будівництво в Південній Кореї 11 суден місткістю 22 тис. TEU, а також свої 22-тисячники планує будувати інший морський перевізник – компанія CMA CGM [9].

До 2020 року частка контейнеровозів місткістю понад 14 тис. TEU в світовому контейнерному флоті збільшиться до 90% з приблизно 50% на поточний момент [9].

З урахуванням наведених вище даних спрогнозувати динаміку рівня ставок на контейнерні перевезення в найближчі 2 роки досить непросто. На нашу думку, можливі незначні скорочення перевезень, як це було в січні-лютому 2018 року на тлі сезонного спаду.

Але сьогодні значний вплив на ринок мають і фактори неекономічного характеру (санкції, протекціоністські тенденції, політична напруженість), які значно важче спрогнозувати. Так, протекціоністські ініціативи США, які загрожують перерости в справжні торгові війни, можуть помітно скоротити ринок трансатлантичних контейнерних перевезень. На тлі очікуваного зростання контейнероємності світового флоту результатом цих війн може стати новий виток падіння ставок.

Висновки і пропозиції. Контейнерні перевезення є найбільш перспективним сектором транспортного ринку. В ході аналізу сучасного розвитку світового ринку контейнерних перевезень було встановлено стійку тенденцію збільшення обсягів вантажів, які перевозяться в контейнерах. Протягом останніх п'яти років обсяги контейнерних перевезень щорічно збільшувалися на 15–20%. Контейнеризація дозволяє істотно підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємств логістичного сектору, що має важливе значення в умовах ринкової економіки.

Зростаючий попит на контейнерні перевезення вимагає пошуку ефективних технічних, технологічних і організаційних рішень. Виходячи з цього варто запропонувати створення опорних контейнерних терміналів на обраних напрямках, основаних на принципах логістики. Важливо, щоб контейнерні термінали являли собою не розріз-

нені транспортно-логістичні підприємства, а єдину систему мережевого рівня, здатну вирішувати проблему доставки контейнерів за методом “від дверей до дверей”.

З огляду на необхідність прогнозування можливих контейнеропотоків слід визначати перспективний обсяг вантажів, що перевозяться в контейнерах, на підставі середньорічного темпу зростання контейнерних перевезень. При цьому коефіцієнт, що враховує можливість залучення контейнеропридатних вантажів, розраховується виходячи з імовірності появи нових клієнтів, що віддають перевагу перевезенням вантажів в контейнерах.

Список використаних джерел

1. Ranking of Container Ports of the World [Electronic resource]. URL: https://www.mardep.gov.hk/en/publication/pdf/portstat_2_y_b5.pdf
2. Нікулін С. Г., Рошина Н. В. Світові тенденції розвитку морських портів [Електронний ресурс] // Економіка: реалії часу. 2015. № 4(20). С. 148–154. URL: <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/148-154.pdf>
3. Capacity of container ships in seaborne trade from 1980 to 2017 (in million dwt) [Electronic resource] URL: <https://www.statista.com/statistics/267603/capacity-of-container-ships-in-the-global-seaborne-trade/>
4. The world’s leading container ship operators as of October 30, 2017, based on TEU capacity [Electronic resource]. URL: <https://www.statista.com/statistics/198214/total-teus-of-worldwide-leading-container-ship-operators-in-2011/>
5. Container technology market to grow 40% a year, analysts predict [Electronic resource]. URL: <https://www.zdnet.com/article/container-market-keeps-growing/>
6. Прогноз DHL по контейнерному ринку [Електронний ресурс]. URL: <https://ports.com.ua/articles/prognoz-dhl-po-konteynernomu-rynku>
7. Что ожидает рынок морских контейнерных перевозок в 2018 году [Електронний ресурс]. URL: https://www.telsgroup.ru/media_center/tels_in_the_press/4121.html (01.06.2018)
8. Позитивные прогнозы для рынка контейнерных перевозок на 2018 год [Електронний ресурс]. URL: https://www.korabel.ru/news/comments/pozitivnye_prognozy_dlya_rynka_konteynernyh_perevozk_na_2018_god.html
9. Splash247 Global Maritime and Shipping News [Electronic resource] URL: <https://splash247.com/>

References

1. Ranking of Container Ports of the World. Retrieved from https://www.mardep.gov.hk/en/publication/pdf/portstat_2_y_b5.pdf
2. Nikulin S. H., Roshchina N. V. (2015). Svitovi tendentsii rozvytku morskykh portiv [Global tendencies in the development of sea ports]. *Ekonomika: realii chasu – The economy: realities of the time*, 4(20), 148–154. Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No4/148-154.pdf> [in Ukrainian].
3. Capacity of container ships in seaborne trade from 1980 to 2017 (in million dwt). Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/267603/capacity-of-container-ships-in-the-global-seaborne-trade/>
4. The world’s leading container ship operators as of October 30, 2017, based on TEU capacity. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/198214/total-teus-of-worldwide-leading-container-ship-operators-in-2011/>
5. Container technology market to grow 40% a year, analysts predict. Retrieved from <https://www.zdnet.com/article/container-market-keeps-growing/>
6. Prognoz DHL po konteynernomu rynku [DHL forecast for the container market] URL: <https://ports.com.ua/articles/prognoz-dhl-po-konteynernomu-rynku>
7. Chto ozhidaet ryinok morskih konteynernyih perevozk v 2018 godu [What can be expected for the market of maritime container shipping in 2018]. Retrieved from https://www.telsgroup.ru/media_center/tels_in_the_press/4121.html (01.06.2018) [in Russian].
8. Pozitivnyie prognozyi dlya ryinka konteynernyih perevozk na 2018 god [Positive expectations for the market of container shipping for 2018]. URL: <https://www.korabel.ru/news/>

comments/pozitivnye_proгноzy_dlya_rynka_konteynernih_perevozk_na_2018_god.html [in Russian].

9. Splash247 Global Maritime and Shipping News Retrieved from URL: <https://splash247.com/>

*Д. В. МАЛАЩУК,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу,
ГВУЗ “Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана”;
Н. А. ГРИНЧАК,
старший преподаватель кафедры менеджмента
внешнеэкономической деятельности,
Национальная академия статистики, учета и аудита*

Діагностирование и прогнозирование перспектив развития мирового рынка контейнерных перевозок

В статье рассматриваются актуальные проблемы современного состояния и особенности развития мирового рынка контейнерных перевозок. Определены крупные контейнерные порты в мире исходя из их пропускной способности, а также исследована динамика общей мощности контейнерных судов в морской торговле. Проанализирована деятельность крупнейших судоходных компаний в мире и их операционные доходы. Осуществлен прогноз перспектив развития мирового рынка контейнерных перевозок. Для прогнозирования динамики рынка контейнерных перевозок предлагается использовать индекс Baltic Dry, который измеряет объемы перевозок сухогрузами, а также предложено создание опорных контейнерных терминалов для крупнейших компаний, которые представляли бы собой не разрозненные транспортно-логистические предприятия, а единую систему альянсов.

Ключевые слова: логистика, логистические системы, контейнерные перевозки, контейнерные порты, контейнерные терминалы, мировой рынок контейнерных перевозок.

*D. V. MALASHCHUK,
PhD (Economics), Associate Professor of the Department
for International Trade and Marketing,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman;
N. A. HRYNCHAK,
Senior Lecturer of Department
for Management of Foreign Economic Activities,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit*

Diagnosing and Forecasting the Prospects for the Development of the Global Container Transportation Market

The main trend in the development of domestic and global transport is the rapid growth of container traffic, which meets the requirements of a market economy. They become an integral part of the national or international commodity distribution and warehouse system, which ensures the uninterrupted delivery of various products to the trading network and goods of industrial and technical purpose to industrial production. According to experts from many countries, such transportation should embody the freight transport service of the XXI century. The growing demand for container transportation in Ukraine and in the world by manufacturers and consumers of various types of products and services requires the search for effective technical, technological and organizational solutions.

A promising direction of container transportation is a unified system of container terminals (CT) created on the traffic routes of container-transportable cargoes. In addition,

the problem of improving the quality of service due to the increased competition from other categories of transport is of particular importance.

In a market economy and industry restructuring, there is a need for a new approach to address these issues, which would allow for reducing the cost of container ports and increasing their attractiveness for users. The importance of addressing these issues for the container transport industry determines the importance of this study.

Topical problems of the current state and developments of the global market of container transportations are discussed. The largest container ports in the world are determined using the data on their throughput and the dynamics of the total capacity of container vessels in the maritime trade. The data on operation of the largest shipping companies in the world are analyzed. Index Baltic Dry is proposed for forecasting the global market of container transportations, which measures traffic volumes of bulk carriers; it is proposed to create support container terminals for the largest companies that would represent a single system of alliances rather than an isolated transport and logistics company.

Keywords: *logistics, logistic systems, container transportation, container ports, container terminals, world container transportation market.*

Посилання на статтю:

Малашук Д. В., Гринчак Н. А. Діагностування та прогнозування перспектив розвитку світового ринку контейнерних перевезень // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.. 2018. №3. С. 75-82.